

Erken Çocukluk Eğitimi Alanında Yapılmış Olan Eylem Araştırmalarının İncelenmesi

Investigating Action Research Studies Carried out in the Field of Early Childhood Education

Nilay KAPTAN¹, Erkan DİNÇ²

Makale Türü: Araştırma Makalesi³

Başvuru Tarihi: 31.01.2023

Kabul Tarihi: 28.04.2023

Atıf İçin: Kaptan, N. ve Dinç, E. (2023). Erken çocukluk eğitimi alanında yapılmış olan eylem araştırmalarının incelenmesi. *Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi (AUJEF)*, 7(2), 453-478.

ÖZ: Bu çalışmada erken çocukluk eğitimi (ECE) alanında yapılan eylem araştırmalarının incelenmesi amaçlanmıştır. Çalışma kapsamında 33 tez ve 14 makale olmak üzere toplam 47 yayına ulaşılmıştır. Dökümler sistematik inceleme yöntemi ile incelenmiştir. Araştırmanın verileri, araştırmacılar tarafından araştırma sorularından yola çıkarak geliştirilen bir form aracılığı ile toplanmıştır ve nitel tematik analize tabi tutulmuştur. Araştırma sonucunda incelenen veri tabanlarında ECE alanında yapılmış ilk yayının 2011 yılında olduğu görülmektedir. Araştırmalarda en sık konu ve / veya içerik bilgisini kapsayan anahtar kelimeler kullanılmaktadır. Ayrıca en fazla kullanılan eylem araştırması yöntemi “teknik/işbirlikçi/bilimsel eylem araştırmasıdır.” Bunun yanında neredeyse incelenen tüm eylem araştırmalarında gözlem ve görüşme tekniklerinden faydalanılmıştır. Araştırmaların örnekleme, genellikle amaçlı örnekleme yöntemi ile belirlenmektedir. Ayrıca incelenen araştırmalarda çoğunlukla çocuklar ile çalışıldığı görülmektedir. Çalışmaların veri analiz yöntemi genellikle içerik analizi ve betimsel analizdir. Diğer yandan araştırma döngüsünü belirten eylem araştırmalarının azınlıkta olduğu görülmektedir. İncelenen araştırmalarda yapılan geçerlilik ve güvenilirlik çalışmaları çok ve çeşitlidir. Araştırmalar “uygulamanın, programın süreçlerinden elde edilen bilgi ve deneyimleri paylaşmak / incelemek / ortaya koymak”, “programın / uygulamanın etkililiğini ve uygulanabilirliğini araştırmak / incelemek”, “davranış bozukluklarını azaltmak” gibi var olan bir durumu iyileştirmeyi hedefleyen amaçlar benimsemektedir. Çalışmaların sonuçları amaçlarına göre değerlendirildiğinde ise çalışmaların neredeyse tamamının sonucu, çalışma kapsamında hedeflenen amaca ulaşıldığını göstermektedir.

Anahtar sözcükler: Erken çocukluk eğitimi, okul öncesi eğitimi, eylem araştırması, sistematik inceleme

¹ Doktorant, Hacettepe Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, nilaykaptan@hacettepe.edu.tr , ORCID 0000-0003-0634-2549

² Prof. Dr., Anadolu Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, erkandinc@anadolu.edu.tr, ORCID 0000-0002-0953-3351 (Başlıca yazar)

³ Araştırma, doküman incelemesine dayalı yürütülen bir çalışma olduğu için etik kurul izni alınmamıştır.

ABSTRACT: The aim of the study is to investigate action research studies in the field of early childhood education (ECE). Within the scope of the study, a total of 47 publications, including 33 theses and 14 articles, were examined using the systematic review method. The research data was collected through a form developed by the researchers based on the research questions and thematically analyzed. It is seen that the first publication in the field of ECE was in 2011. Keywords that cover the subject and/or content information are used most frequently in research. In addition, the most used action research method is “technical/ collaborative/ scientific action research.” In addition, observation and interview techniques were used in almost all the action research examined. The sample of the studies is generally determined by the purposeful sampling method. Besides, it is seen that most of these studies employed children as participants. The data analysis methods of the studies are generally content analysis and/or thematic analysis. It is seen that the number of action research studies specifying the research cycle is in the minority. The validity and reliability studies conducted in the reviewed studies are many and varied. Studies adopt objectives to improve an existing situation such as “sharing/examining/revealing the knowledge and experiences obtained from the processes of the application and the program”, “researching/examining the efficiency and applicability of the program/application”, and “reducing behavioral disorders”. When the results of the studies are evaluated according to their aims, the results of almost all of the studies show that the targeted aim within the scope of the study has been achieved

Keywords: Early childhood education, preschool education, action research, systematic review

1. GİRİŞ

Erken yıllarda çocukların mikro sistemlerinde yer alan, onların eğitimsel ve gelişimsel açıdan desteklenmesine katkı sağlayan önemli kurumlardan biri okullardır (Bronfenbrenner, 1994). Bu bağlamda okul öncesi eğitim kurumları ve bu kurumlarda verilen kaliteli erken çocukluk eğitiminin rolü yadsınamaz derecede önemlidir. Sayı ve nitelik olarak artan araştırma çalışmaları, erken çocukluk eğitimi ve bakımının faydalarının büyüklüğünün sağlanan hizmetlerin kalitesine bağlı olduğunu öne sürmektedir (Schleicher, 2019). Erken çocukluk hizmetlerinin kalitesini arttırmaya yönelik birçok çalışma bulunmaktadır (ör. Kartal, 2007; Organisation for Economic Co-operation and Development [OECD], 2017; Shuey ve Kankaraş, 2018) Özellikle son yıllarda bu araştırmalar arasında eylem araştırmalarının yeri yadsınamaz derecede artmıştır.

Eylem araştırmaları; katılımcılarının, kendilerine sunulan uygulamaların rasyonelliğini ve adaletini değerlendirebildiği, bu uygulamaları anlamlandırabildiği ve geliştirilebildiği öz-düşümsel sorgulama biçimidir (Carr and Kemmis, 1986). Eylem araştırmaları sistematik süreçler içermekte olup (Tomal, 2010) katılımcıların yeni fikirler yaratmaları ve bu fikirleri kendi kişisel uygulama teorileri olarak öne sürmeleri ile ilgilidir (McNiff ve Whitehead, 2006). Bu araştırmaların iki temel amacı bulunmaktadır. Bunlardan biri katılım sağlama iken diğeri ise iyileştirmedir (Carr ve Kemmis, 1986).

Eylem araştırmalarının bir diğer boyutunda eğitim uygulamalarının iyileştirilmesi yoluyla öğrenmenin iyileştirilmesi/geliştirilmesi hedeflenmektedir (McNiff ve Whitehead, 2006). Buna göre eğitimde eylem araştırmalarını bir iyileştirme aracı olarak kullanabilmek için onları sosyal uygulamalar ile ilişkilendirmek gereklidir. Çünkü eğitim sosyal bir bilimdir ve öğretmen ile öğrenci gruplarının çoğunlukla direkt olarak etkileşime katıldığı durumlarda gerçekleşmektedir (Kember, 2000). Ayrıca eylem araştırmaları uygulamayı, başladığı zamandan daha iyi hale getirmeyi hedeflemektedir (Norton, 2009). Bu doğrultuda eylem araştırmalarını diğer araştırmalardan ayıran net bir özellik ön plana çıkmaktadır. Buna göre eylem araştırmaları süreç içerisinde değişime açıktır ve bu değişim tamamen uygulamayı iyileştirmeye yöneliktir (Kember, 2000). Ayrıca eylem araştırmalarının döngüsel doğası uygulamanın iyileştirilme amacına katkı sağlamaktadır. Genel kabule göre çalışmalarıyla eylem araştırmalarının temelini atan Kurt Lewin (Norton, 2009) döngüsellik özelliğini; gözlemler, yansıtma, harekete geç, değerlendir ve dönüştür adımlarından oluşan bir sarmal olarak tanımlamıştır (McNiff ve Whitehead, 2006). Ancak ebetteki süreç bu kadar basit bir şekilde çalışmaz (Norton, 2009). Her bir adımın kendi içerisinde ayrıca süreçleri vardır. Süreç içerisinde öğrenme eylemi bilgilendirdiği ve eylem yeni öğrenmeyi bildirdiği için bir döngü diğerine dönüşür. Bu da eylem araştırmalarının tek seferlik bir uygulama olmadığını, hiç bitmeyen yeni öğrenme ve uygulama bölümlerine dönüşme potansiyeline sahip olduğunu gösterir (Whitehead ve McNiff, 2006). Bunun yanında eylem araştırmasının uygulamayı geliştirebilecek en güçlü yönlerinden biri, içerik sorunlarının üstesinden gelmek için oldukça basit ve pratik bir yaklaşım olmasıdır. Metodolojisi karmaşık değildir ve araştırmacının karmaşık ve zor veri toplama süreçlerini veya analitik becerileri öğrenmesini gerektirmez (Kember, 2000). Fakat iyi bir uygulama için eylem araştırmacısı kendi uygulaması ve uygulamaya yönelik araştırmalarından elde ettiği çıkarımlar hakkında şeffaf bir şekilde düşünmelidir (Norton, 2009). Bu noktada eylem araştırmalarının “yansıtıcı” yönü devreye girmektedir. Çünkü eylem araştırması; araştırmacıların ne yaptıkları, neden yaptıkları ve değişime bir başlangıç olarak eylemlerinin ne olduğunu bilmelerini gerektirir (Mac Naughton ve Hughes, 2008). Ancak bu şekilde eylem araştırması aracılığı ile uygulamalar iyileşebilir.

Eylem araştırmalarının iyileştirme boyutu ile aynı zamanda uygulayıcılar tarafından uygulamanın anlaşılmasının iyileştirilmesi hedeflenmektedir (Carr and Kemmis, 1986). Eylem araştırmasının bir ekip araştırması olarak görülmesinin de temel nedenlerinden biri budur. Çünkü eylem araştırmasının katılımcı

doğasının beraberinde getirdiği ekip çalışması araştırmacıyı, tek başına bir araştırmacı olarak uygulama hakkında yanlış varsayımlarda bulunma tehlikesine karşı korur (McIntyre, 2007). Ayrıca eylem araştırması, yalnızca bireysel görüşlerin değil aynı zamanda paylaşılan sosyal anlayışların anlaşılmasını gerektirir. Eylem araştırması süresince mutlaka bireysel, sosyal, nesnel ve öznel bakış açıları dikkate alınmalıdır (Kapoor ve Jordan, 2009). Eğer uygulayıcılar tarafından uygulama anlaşılırsa bu değerlendirme boyutuna da olumlu olarak yansıtacaktır. Ancak bu şekilde bulguların uygulayıcının öğretme şeklini doğruladığına ilişkin hatalı varsayımdan kaçınılabılır (McIntyre, 2007). Doğru bir anlayış geliştirilirse katılımcılar doğru bir değerlendirme yapabilir (Tomal, 2010).

Eylem araştırmalarının iyileştirme boyutu son olarak uygulamanın gerçekleştiği durumun iyileştirilmesini kapsamaktadır (Carr and Kemmis, 1986). Hiç şüphe yok ki bir durumdan elde edilen bulguların, diğerindeki bağlama ve koşullara uyacak şekilde akıllıca uyarlanması gereklidir (Kember, 2000). McNiff ve Whitehead'e (2006) göre mevcut durumun iyileştirilmesi iki yol ile mümkün olur. Bunlar katılımcıların eylem araştırması topluluğu tarafından anlaşılması ve araştırmacının eylem araştırması topluluğu tarafından anlaşılmasını içerir. Bu durumda eylem araştırmasının bir diğer yönü olan katılımın altını çizmek faydalı olacaktır (Carr and Kemmis, 1986).

Eylem araştırmaları işbirlikçidir ve aktif katılımı amaçlamaktadır. Katılım amacı, iyileştirme amacı ile omuz omuzadır (Carr and Kemmis, 1986). Eylem araştırmaları doğaları gereği katılımcıdır. Hatta bazı durumlarda "Katılımcı Eylem Araştırmaları" olarak da adlandırılır (Kember, 2000). Bu noktada araştırmacının ve katılımcıların birlikte çalışması gerekliliğinden bahsedilmelidir. Çünkü ancak araştırmacılar ve katılımcılar, katılmaları için en pratik ve yapılabilir yolları tanımlamak amacıyla birlikte çalıştıklarında, bireylerin bir katılım biçimine uymaları için daha az baskı olur. Bu şekilde katılım bir dayatma olarak değil, bir seçim olarak görülür (McIntyre, 2007). Katılımın birçok yolu mevcuttur. Fakat nihayetinde birinin katılım seviyesi genellikle onun grup üzerindeki etki seviyesini yansıtır: Katılım ne kadar yüksek olursa, kişinin etkisi de o kadar büyük olur (Mac Naughton ve Hughes, 2008). Bu noktada bir eylem araştırması projesi geliştikçe, uygulamadan etkilenenlerin genişleyen bir dögüsel sürece dahil olması beklenmektedir (Carr and Kemmis, 1986).

Eylem araştırması daha iyisi için bir değişiklik yaratılabileceği umudu, daha iyi bir dünya hayali ve fark yaratma arzusu ile yapılmaktadır (Mac Naughton ve Hughes, 2008). Eylem araştırmalarının eğitime yansması ise sıklıkla okul temelli müfredat geliştirme, mesleki gelişim, okul iyileştirme programları, sistem planlama ve politika geliştirme üzerinde şekillenmektedir (Carr and Kemmis, 1986). Bu noktada birçok erken çocukluk uzmanının bu yöntemi seçtiğini söylemek mümkündür. Zira öğretmenlerin; çocukların, ebeveynlerin ve birlikte çalıştıkları meslektaşlarının yaşamlarını iyileştirmek için umutları, hayalleri ve arzuları vardır (Mac Naughton ve Hughes, 2008). Fakat yalnızca eylem araştırması yapmak yeterli değildir. Eylem araştırmalarına yönelik süreçlerin içerisinde yer alan en önemli aşama yaygınlaştırma çalışmalarıdır (Norton, 2009). Uygulayıcılar, çalışmalarının sistematik olarak yayımlanması ve yayılması yoluyla, sosyal oluşumların eğitime ve dolayısıyla sürdürülebilir toplumların gelişimine katkıda bulunmaya hizmet edecek tutarlı bir bilgi tabanı oluşturabilirler (Whitehead ve McNiff, 2006). Eylem araştırmalarını içedönük, yansıtıcı uygulamadan veya olağan müfredat geliştirmeden ayıran şey de tam olarak bunu gerektirmektedir (Norton, 2009). Erken çocukluk bağlamında değerlendirildiğinde ise eylem araştırmalarının alana yansıtılmasına ihtiyaç duyulduğu söylenebilir. Fakat bilimsel ölçütleri dikkate alan ve nitelikli araştırmaların sonuçlarının erken çocukluk eğitimine yansıtılmasının faydalı olacağı düşünülmektedir. Bu noktada hem ulusal (ör. Gündüz ve diğerleri; 2017; Karaman ve Karaman, 2017) hem de uluslararası (ör. Souto-Manning ve Mitchell, 2010; Young ve Barrett, 2001) alanyazında erken çocukluk eğitimi konu alan eylem araştırmalarının

yapıldığı görülmektedir. Fakat bu araştırmaların Türkçe alanyazında 2011 tarihi itibarıyla yer bulduğu başka bir deyiş ile erken çocukluk eğitiminde eylem araştırmalarının yeni bir alan olduğu görülmektedir. Bu doğrultuda hem bu zamana kadar erken çocukluk eğitimini konu alan eylem araştırmalarının izledikleri yolu bilimsel ölçütler bağlamında ortaya koymanın hem de alandaki çalışmalara bütüncül bakabilmenin gelecekte yapılacak eylem araştırmaları için yol gösterici olacağı düşünülmektedir. Bu çalışmanın amacı Ulusal Tez Merkezi ve Dergipark'ta yayınlanan ve erken çocukluk yıllarında eğitim alanında yapılmış olan eylem araştırmalarını incelemektir. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır.

1. Erken çocukluk eğitimi alanında yapılan eylem araştırmalarının anahtar sözcüklerinin odaklandığı temalar ile bu çalışmaların yayın türleri, yayın yılları, veri toplama araçları, çalışma grubu seçim yöntemleri, örneklem büyüklükleri ve veri analiz yöntemleri nasıl bir dağılım göstermektedir?
2. Erken çocukluk eğitimi alanında yapılan eylem araştırmalarının türü ve araştırma döngüsü nasıl bir dağılım göstermektedir?
3. Erken çocukluk eğitimi alanında yapılan eylem araştırmalarında geçerlilik ve güvenilirliği sağlamak adına alınan tedbirler nelerdir?
4. Erken çocukluk eğitimi alanında yapılan eylem araştırmalarının amaçları ve sonuçları hangi konulara/meselelere nasıl ışık tutmaktadır?

2. YÖNTEM

Bu bölümde; araştırmanın modeli, veri kaynakları, verilerin toplanması ve analizine ilişkin bilgiler yer almaktadır.

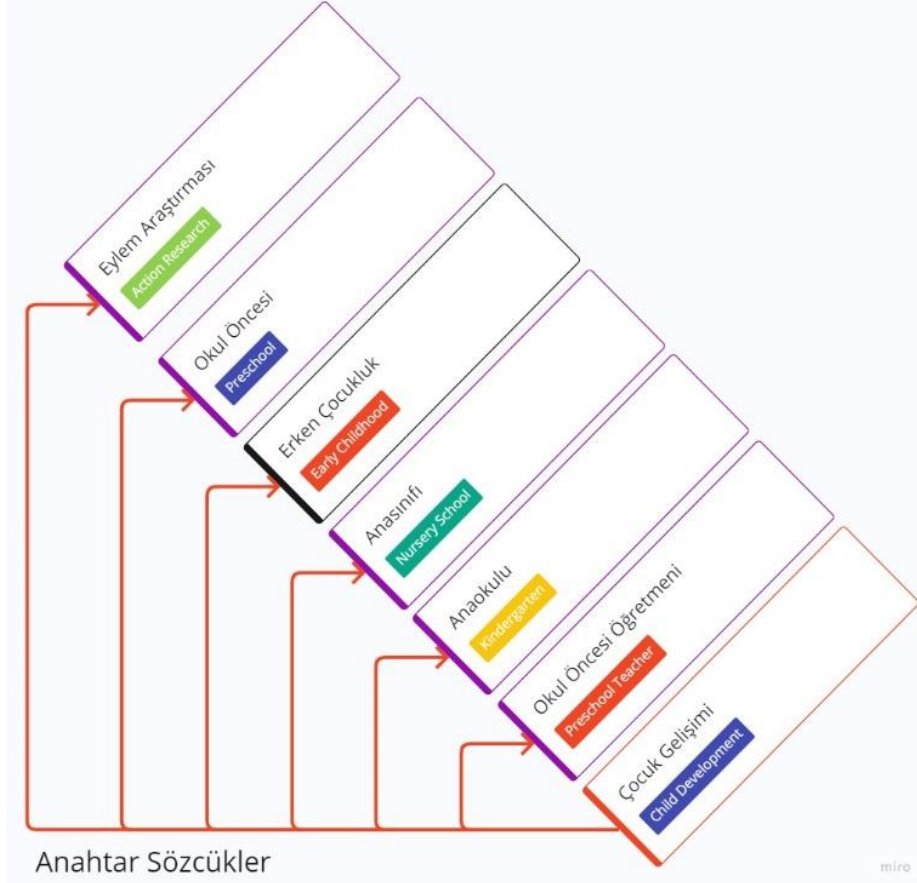
2.1. Araştırmanın Modeli

Ulusal Tez Merkezi ve Dergipark'ta yayınlanan erken çocukluk yıllarında eğitim alanında yapılmış olan eylem araştırmalarını incelemeyi amaçlayan bu araştırmada sistematik inceleme yöntemi kullanılmıştır. Sistematik inceleme, bilgilendirici ve kanıta dayalı cevaplar sağlamak için belirli bir araştırma sorusuyla ilgili mevcut en iyi kanıtları bulmak, değerlendirmek ve sentezlemek için tasarlanmış bir literatür taraması biçimidir (Boland, Cherry ve Dickson, 2017). Sistematik inceleme metodolojileri zaman içinde gelişmiştir ve gelişmeye de devam edecektir. Bu durum, birkaç yıl önce yapılan incelemelerin genellikle bugün yapılanlardan farklı raporlama ve metodolojik niteliklere sahip olduğu anlamına gelmektedir (Pursell ve McCrae, 2020). Bu çalışmada Boland, Cherry ve Dickson'ın (2017) 10 adımda sistematik inceleme yapma yönergeleri takip edilmiştir. Buna göre önce sistematik bir planlama oluşturulmuş (Adım 1), ardından kapsam aramaları yapılmış ve gözden geçirme sorusu belirlenmiştir (Adım 2). Üçüncü adımda literatür araması yapılırken dördüncü adımda erişilen çalışmaların başlıkları ve özetleri incelenmiştir. Beşinci adımda tam metin yayınlar elde edilmiştir. Altıncı adımda dahil etme ve dışlama kriterleri bağlamında eleme adımları takip edilmiş, yedinci adımda veri çıkarma işlemleri yapılmıştır. Sekizinci adımda çalışmaların kalitesinin değerlendirilmesi yapılmış ve dokuzuncu adım itibarıyla analiz ve sentezleme işlemine geçilmiştir. Son adımda ise yazma, düzenleme ve yaygınlaştırma faaliyetleri gerçekleştirilmiştir.

2.1.2 Veri Kaynakları

Bu araştırmada erken çocukluk yıllarında eğitim alanında hazırlanmış ve Ulusal Tez Merkezi'nde kataloglanmış olan yüksek lisans ve doktora tezleri ile Dergipark'ta yer alan akademik dergilerde

yayınlanmış olan makaleler oluşturmaktadır. Bu veri tabanlarında araştırma problemi ile tutarlı yayınlara ulaşabilmek amacı ile literatür taranmış ve anahtar kelimeler oluşturulmuştur. Çalışmanın anahtar kelimeleri; eylem araştırması/action research, okul öncesi/preschool, erken çocukluk/early childhood, anasınıfı/nursery school, anaokulu/kindergarten, okul öncesi öğretmeni/ preschool teacher ve çocuk gelişimi/child development olmak üzere 14 İngilizce ve Türkçe kelime grubundan oluşmaktadır (Bkz. Şekil 1). Bu anahtar kelimeler kullanılarak toplamda 47 eylem araştırması yayınına ulaşılmıştır.

Şekil 1: Erken Çocukluk Yıllarında Eğitim Alanında Yapılmış Eylem Araştırmalarının Anahtar Sözcükleri

2.3. Verilerin Toplanması ve Analizi

Bu araştırma 10/10/2021 ile 10/11/2021 tarihleri arasında toplanmıştır. Araştırmanın verilerini toplamak için araştırma soruları ile tutarlı bir form oluşturulmuştur. Buna göre formda ilgili çalışmanın yayın yılı, yayın türü, anahtar kelimeleri, veri toplama araçları, çalışma grubu seçim yöntemi, örneklem büyüklüğü, veri analiz yöntemi, amacı, sonucu, araştırma döngüsü ve eylem araştırması türüne ilişkin sorular yer almaktadır. Araştırmanın verileri nitel tematik analize tabi tutulmuştur. Tematik analiz nitel analizin temeli olarak da görülmektedir. Diğer birçok nitel analiz biçimini yürütmek için yararlı olacak temel becerileri sağladığından, araştırmacıların öğrenmesi gereken ilk nitel analiz yöntemidir (Braun ve Clarke, 2006). Tematik analizler, açık kelimeleri veya cümleleri saymanın ötesine geçer ve verilerdeki hem örtük hem de açık fikirleri, yani temaları belirlemeye ve açıklamaya odaklanır. Kodlar daha sonra tipik olarak tanımlanan temaları temsil etmek için geliştirilir ve daha sonraki analizler için özet belirteçler olarak ham verilere uygulanır veya ham veriler ile özet belirteçler arasında bağlantı kurulur (Guest, MacQueen ve Namey, 2011). Bu çalışmada verilerin analizi süresince Braun ve Clarke'ın (2006) tematik

analiz yönergeleri uygulanmıştır. Buna göre mevcut çalışma a) Tekrarlanan okumalar aracılığı ile verilere aşına hale gelmek, b) Katılımcıların açıklamalarını mümkün olduğunca doğru bir şekilde temsil etmek için görüşme ögelerini özetleyerek ilk kodları oluşturmak, c) kodları potansiyel temalar ve alt temalar halinde düzenlemek d) Tanımlanmış temaları ve alt temaları rafine etme ve bunların hem kodlanmış alıntılarla hem de tam veri seti ile eşleşip eşleşmediğini kontrol etmek, e) özelliklerini belirlemek için temaları tanımlama, her temanın ayrıntılı bir analizini yazmak ve her tema için kısa ve bilgilendirici bir isim verme yönergelerini izlemiştir.

Bu çalışmanın her bir basamağı etik ilke ve kurallar göz önünde bulundurularak gerçekleştirilmiştir.

2.4. Çalışmanın İnanılrlık, Tutarlılık ve Aktarılabirliğine Yönelik Girişimler

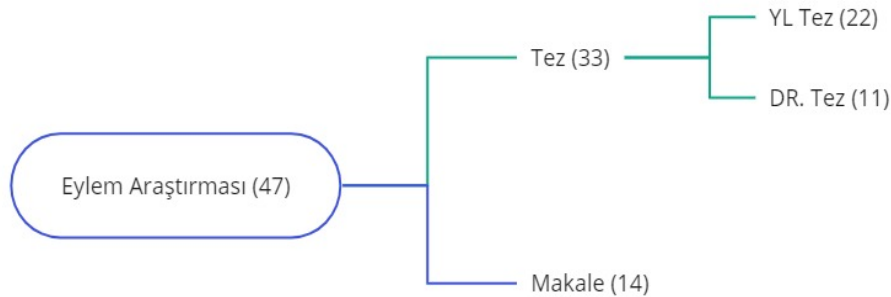
Nitel araştırmaların kalitesi ile geçerlilik ve güvenilirliğinin ya da bir başka söyleyişle inanılrlık, tutarlılık ve aktarılabirliğin sağlanması noktasında çeşitli iş ve işlemlere başvurulmaktadır (Creswell, 2014; Lincoln ve Guba, 1985). Bu çalışmada Lincoln ve Guba (1985) tarafından önerilen ölçütler dikkate alınmıştır. Nitel verilerin geçerlilik ve güvenilirliğini arttırmak için tutarlılık, teyit edilebilirlik, inanılrlık ve aktarılabirlik kriterleri uygulanmalıdır (Lincoln ve Guba, 1985). Bu çalışmanın inandırıcılığını sağlamak amacıyla araştırmacılar veri toplama, çözümleme, analiz etme ve raporlama süreci boyunca haftalık toplantılar düzenlemiş ve sürekli iletişim ve etkileşim içerisinde hareket etmişlerdir. Çalışmanın tutarlılığını sağlamak amacıyla araştırma sürecine dahil olmayan bir araştırmacının hem araştırma sürecini hem de araştırma ürününü incelemesi sağlanmıştır. Çalışmanın aktarılabir olmasını sağlamak amacıyla çalışmanın verilerinin raporlaştırılması aşamasında zengin betimlemelerden faydalanılmıştır. Ayrıca veri toplama süreçleri, veri toplama yöntemi, örnekleme işlemi, örneklem ve verilerin analizine ilişkin ayrıntılı bilgiler verilmiştir. Çalışmanın teyit edilebilirliğini sağlamak amacıyla veri analiz sürecinde hem birinci hem de ikinci araştırmacı iş birliği halinde çalışmıştır.

3. BULGULAR

Bu bölümde çalışma kapsamında ele alınan araştırma sorularına ilişkin bulgular yer almaktadır.

3.1. Erken Çocukluk Yıllarında Eğitim Alanında Yapılmış Eylem Araştırmalarının Yayın Türü

Erken çocukluk yıllarında eğitim alanında yapılmış eylem araştırmalarının yayın türü Şekil 2’de gösterilmektedir.

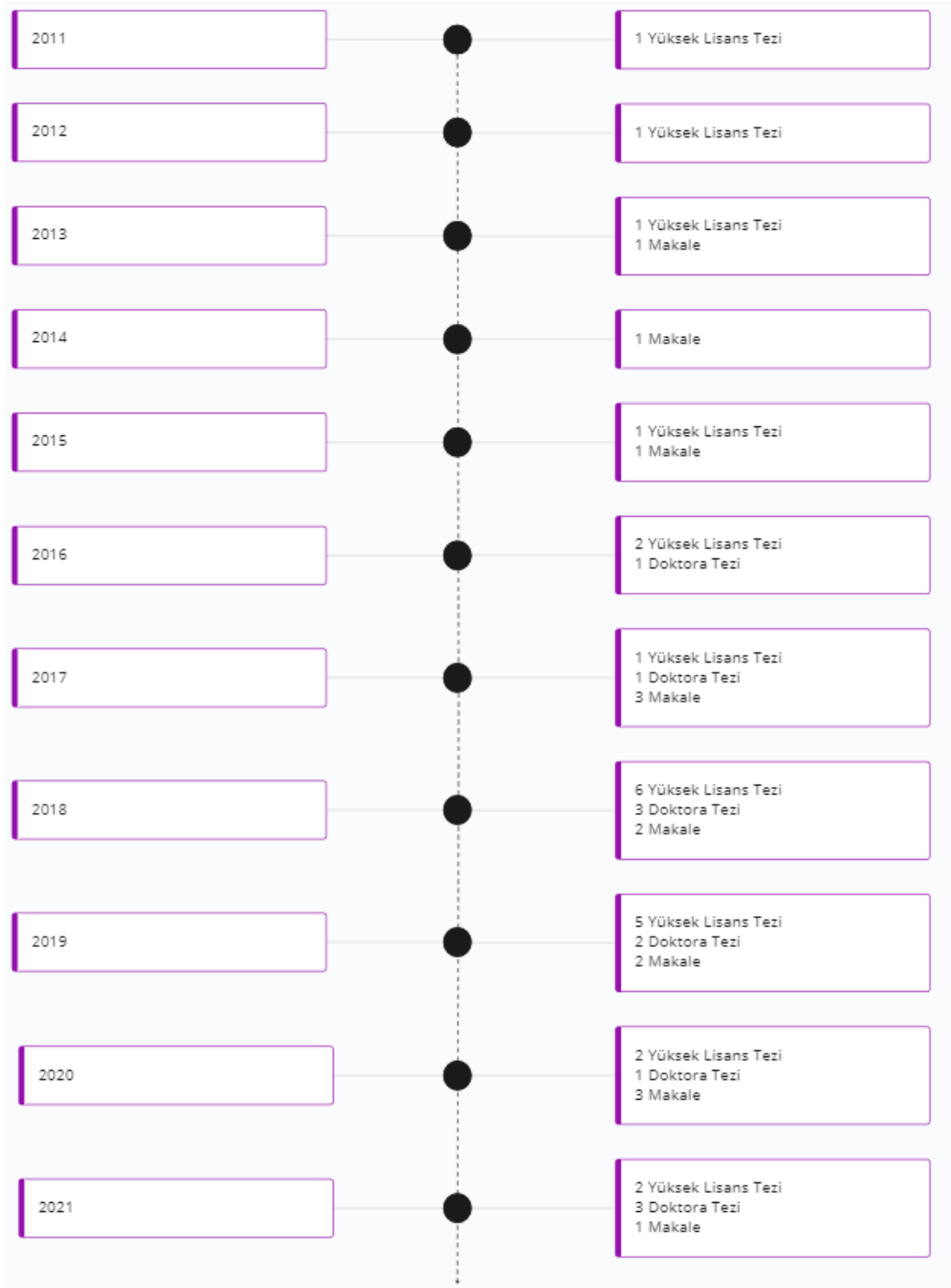

Şekil 2: Erken Çocukluk Yıllarında Eğitim Alanında Yapılmış Eylem Araştırmalarının Yayın Türü

Şekil 2 incelendiğinde, araştırma kapsamında ele alınan eylem araştırmalarının 14 makale ve 33 tezden oluştuğu görülmektedir. İncelenen tezlerin büyük çoğunluğunu yüksek lisans tezleri (22) oluşturmaktadır.

3.2. Erken Çocukluk Yıllarında Eğitim Alanında Yapılmış Eylem Araştırmalarının Yayınlandıkları Yıllar

Erken çocukluk yıllarında eğitim alanında yapılmış eylem araştırmalarının yayınlandıkları yıllara ilişkin bilgi Şekil 3'te sunulmuştur.

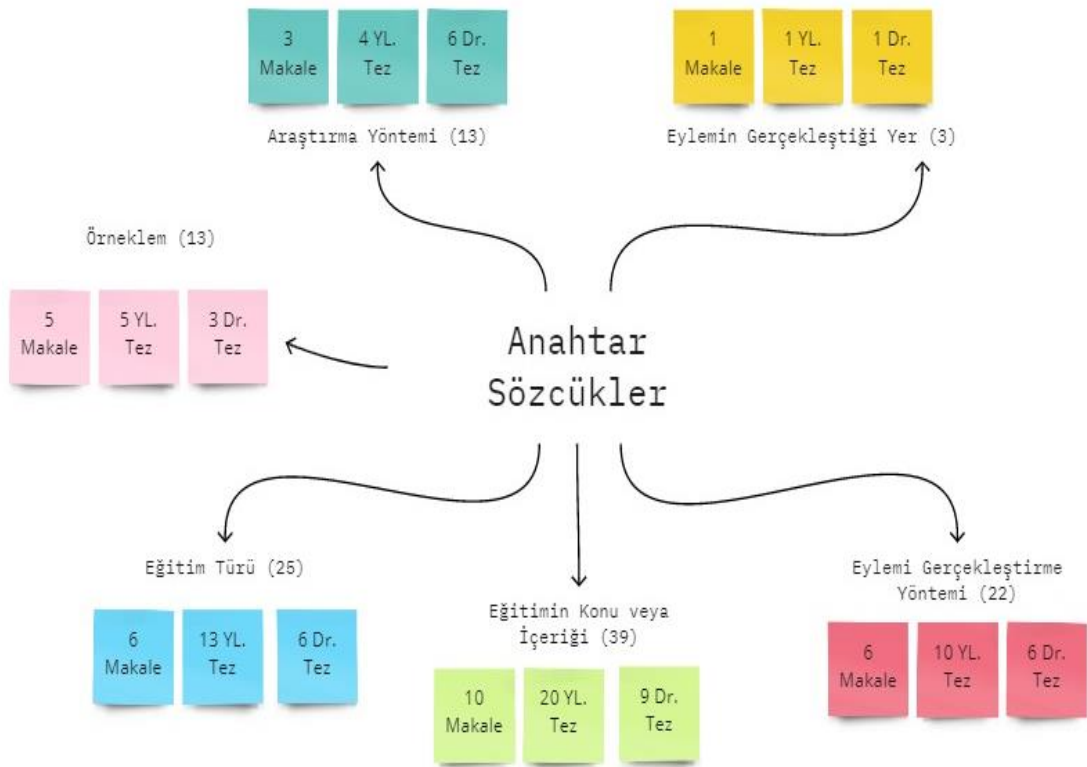

Şekil 3: Erken Çocukluk Yıllarında Eğitim Alanında Yapılmış Eylem Araştırmalarının Yayınlandıkları Yıllar

Araştırmaların yıllara göre dağılımı incelendiğinde, erken çocukluk eğitimi alanında yapılmış ilk çalışmanın 2011 yılında olduğu görülmektedir. Bunun yanında alanda en fazla eylem araştırması 2018 yılında (11) yapılmıştır. Bunu takiben en fazla çalışma yayınlanan yıl 2019 (9) yılıdır. 2020 ve 2021 yılında yayınlanan çalışma sayısı aynı olsa da tüm yıllar arasında en fazla erken çocukluk yıllarında eğitim ile ilgili doktora tezi 2021 yılında yayınlanmıştır. Son olarak Şekil 3'e bakıldığında alanda yapılan eylem araştırmalarının 2017 yılı ve sonrasında kısmen ivme kazandığı söylenebilir.

3.3. Erken Çocukluk Yıllarında Eğitim Alanında Yapılmış Eylem Araştırmalarında Kullanılan Anahtar Sözcüklerin Odaklandığı Temalar

Şekil 4, erken çocukluk yıllarında eğitim alanında yapılmış eylem araştırmalarında kullanılan anahtar sözcüklerin odaklandığı temaları göstermektedir.

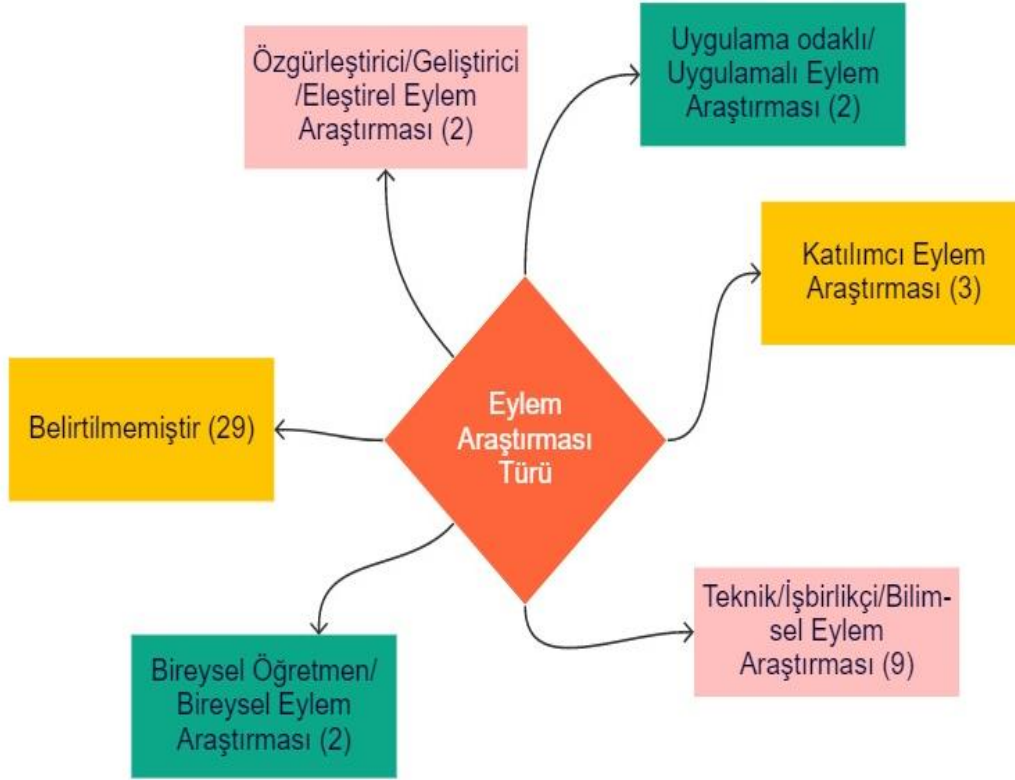

Şekil 4: Erken Çocukluk Yıllarında Eğitim Alanında Yapılmış Eylem Araştırmalarında Kullanılan Anahtar Sözcüklerin Odaklandığı Temalar

Şekil 4'e göre makalelerin ve tezlerin en fazla kullandığı anahtar sözcükler eylem araştırması kapsamında uygulanan eğitimin konu ve/veya içeriğinden oluşmaktayken en az kullanılan anahtar sözcükler eylemin gerçekleştiği yeri kapsamaktadır. Ayrıca yapılan eylem araştırmalarının anahtar sözcükleri arasında "eylem araştırması" bulunan araştırma sayısı ve çalışmanın örnekleme ilişkin bilgi veren anahtar kelime sayısı ortalamanın altındadır.

3.4. Erken Çocukluk Yıllarında Eğitim Alanında Yapılmış Eylem Araştırmalarının Türü

Şekil 5'te erken çocukluk yıllarında eğitim alanında yapılmış eylem araştırmalarının türü verilmiştir.

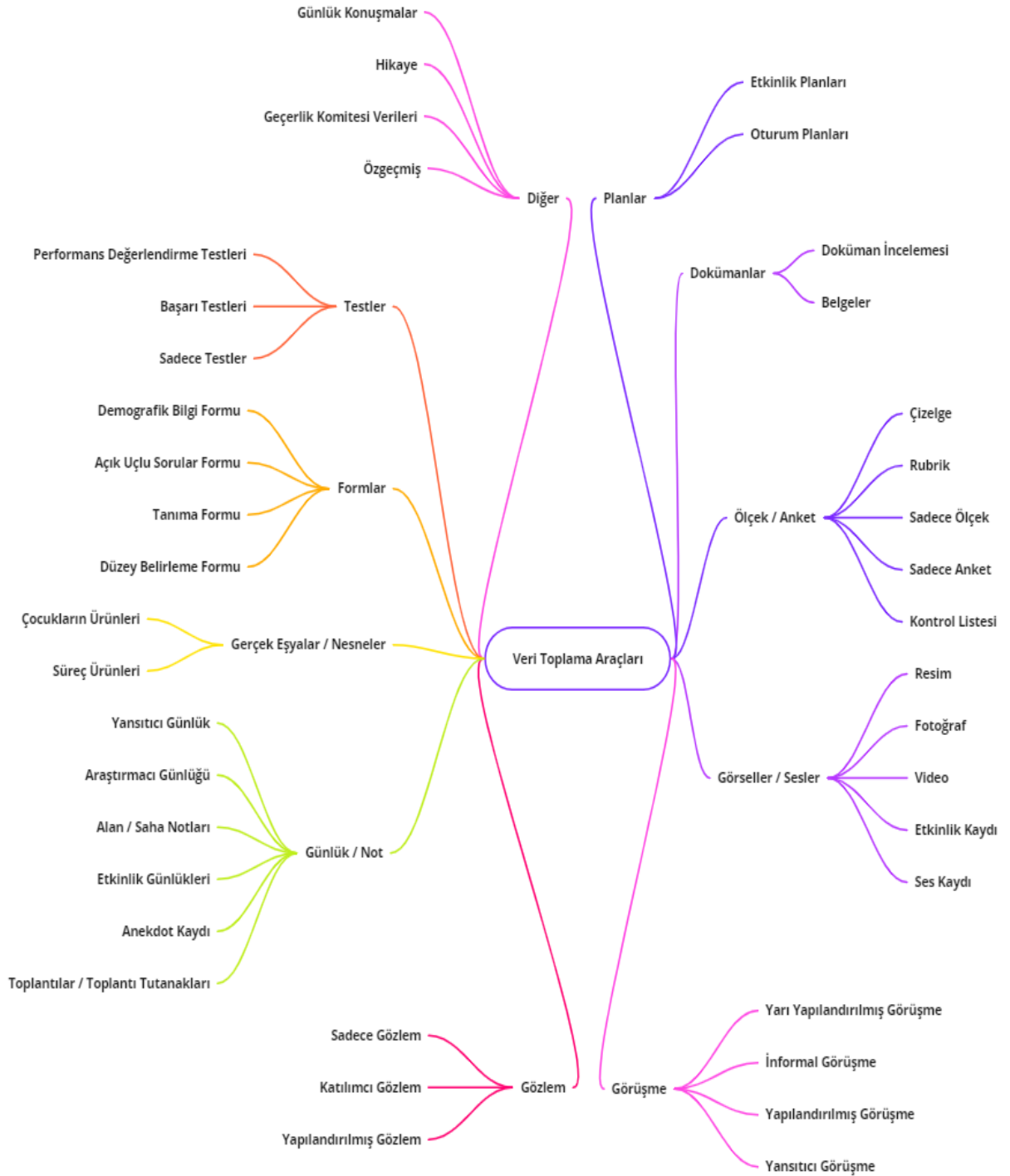

Şekil 5: Erken Çocukluk Yıllarında Eğitim Alanında Yapılmış Eylem Araştırmalarının Türleri

Yapılan eylem araştırmaları türlerine göre incelendiğinde araştırmaların büyük çoğunluğunun eylem araştırması türünü belirtmemiş oldukları görülmektedir. Öte yandan eylem araştırma türlerinden en fazla kullanılan türün “teknik/ işbirlikçi/bilimsel eylem araştırması” olduğu dikkat çekmektedir. Görüldüğü üzere çalışmalar kapsamında ele alınan eylem araştırması türleri çok ve çeşitlidir (Bkz. Şekil 5). Fakat en az kullanılan eylem araştırması türlerinin “özgürleştirici/geliştirici/eleştirel eylem araştırması”, “uygulama odaklı eylem araştırması” ve “bireysel öğretmen/bireysel eylem araştırması” olduğu görülmektedir.

3.5. Erken Çocukluk Yıllarında Eğitim Alanında Yapılmış Eylem Araştırmalarında Kullanılan Veri Toplama Araçları ve/veya Veri Kaynakları

Erken çocukluk yıllarında eğitim alanında yapılmış eylem araştırmalarının kullandıkları veri toplama araçları Şekil 6'da verilmektedir.

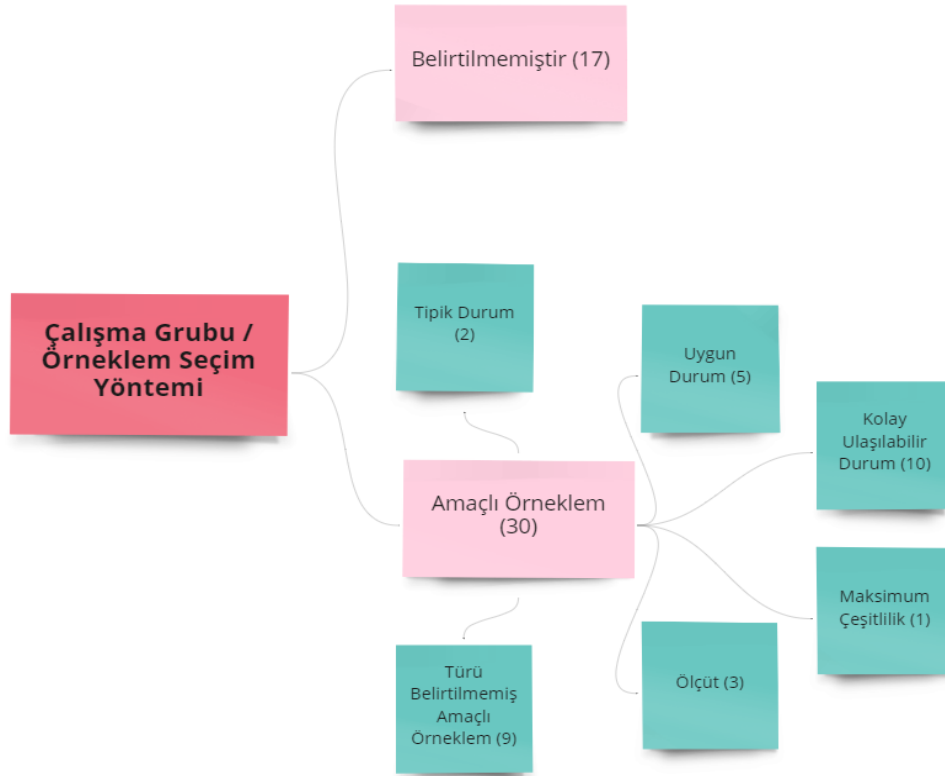
Şekil 6: Erken Çocukluk Yıllarında Eğitim Alanında Yapılmış Eylem Araştırmalarında Kullanılan Veri Toplama Araçları

Çalışmalarda kullanılan veri toplama araçları incelendiğinde bu araçların çok ve çeşitli olduğu söylenebilir. Fakat neredeyse çalışmalarının tümünde ortak olarak kullanılan veri toplama araçları gözlem ve görüşmelerdir. Her iki veri toplama aracının da farklı türleri bulunmaktadır. Buna göre katılımcı ve yapılandırılmış gözlem araştırması türü kullanan çalışmalar bulunmaktayken gözlem araştırması türünü belirtmemiş olan çalışmalar da bulunmaktadır. Benzer şekilde yarı yapılandırılmış, informal, yansıtıcı görüşmeler yapan çalışmalar bulunmaktayken görüşme türü belirtilmemiş çalışmalar da vardır. Öte yandan çalışmalarda nitel veya nicel bulgular elde edilmesini sağlayacak birçok veri toplama aracı kullanılmıştır. Bunlar arasında testler, formlar, gerçek eşyalar/nesnelere, günlük/notlar, görseller/sesler, ölçek/anket, dokümanlar ve planlar bulunmaktadır. Bunun yanında incelenen çalışmalarda veri toplama aracı olarak kullanılan günlük konuşmalar, hikâye, özgeçmiş ve geçerlilik komitesi verileri diğer kategorisi altında temalanmıştır. Çalışmalar derinlemesine incelendiğinde geçerlilik komitesi verilerini veri toplama aracı olarak kullanan çalışmaların büyük çoğunluğunda, çalışmanın geçerlilik unsuruna katkı sağlamasına yardımcı olan geçerlilik komitesi üyelerinden hangi verilerin, hangi yöntem ile elde edildiğine dair bilgiye rastlanmamıştır.

3.6. Erken Çocukluk Yıllarında Eğitim Alanında Yapılmış Eylem Araştırmalarının Çalışma Grubu / Örneklem Seçim Yöntemi

Şekil 7, erken çocukluk yıllarında eğitim alanında yapılmış eylem araştırmalarının çalışma grubu veya örneklem seçim yöntemine dair bilgiler içermektedir.

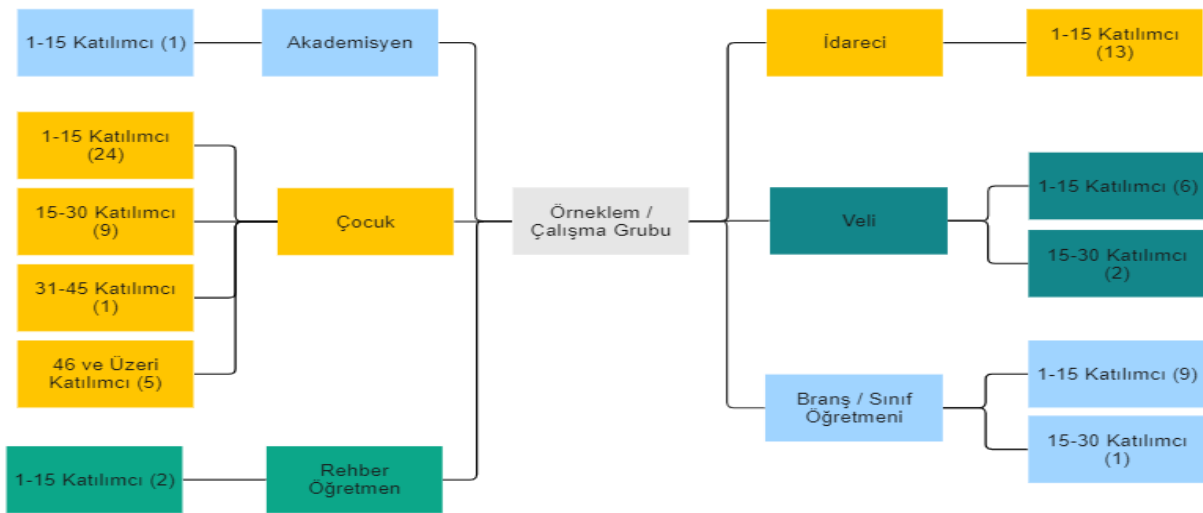
Şekil 7 incelendiğinde çalışmaların büyük çoğunluğunun amaçlı örnekleme yöntemini kullandıkları görülmektedir. Amaçlı örnekleme yöntemine sahip çalışmalar arasında en fazla kolay ulaşılabilir örnekleme yönteminden faydalandığı en az ise maksimum çeşitlilik yöntemine yer verildiği görülmektedir. Öte yandan amaçlı örnekleme türlerinden hangisinin kullanıldığını belirtmeyen, yalnızca amaçlı örnekleme yöntemi ile seçim yapıldığı belirtilen çalışmalar da bulunmaktadır. Son olarak 47 çalışmanın 17'sinin hangi örnekleme yöntemini seçtiği belirtmemiş olduğu görülmektedir. Örneklem/çalışma grubu seçim yönteminin belirtilmesinin yapılan eylem araştırmasının niteliğini etkileyeceği düşünülmektedir. Bu bulgular ışığında, çalışmaların raporlama sürecinde örnekleme seçim yöntemine dair daha ayrıntılı bilgi verilmesi gerektiği söylenebilir.

Şekil 7: Erken Çocukluk Yıllarında Eğitim Alanında Yapılmış Eylem Araştırmalarının Çalışma Grubu / Örneklem Seçim Yöntemleri

3.7. Erken Çocukluk Yıllarında Eğitim Alanında Yapılmış Eylem Araştırmalarının Çalışma Grubu Katılımcı Sayısı/ Örneklem Büyüklüğü

Şekil 8’de erken çocukluk yıllarında eğitim alanında yapılmış eylem araştırmalarının çalışma grubu katılımcı sayısı / örneklem büyüklüğü verilmektedir.

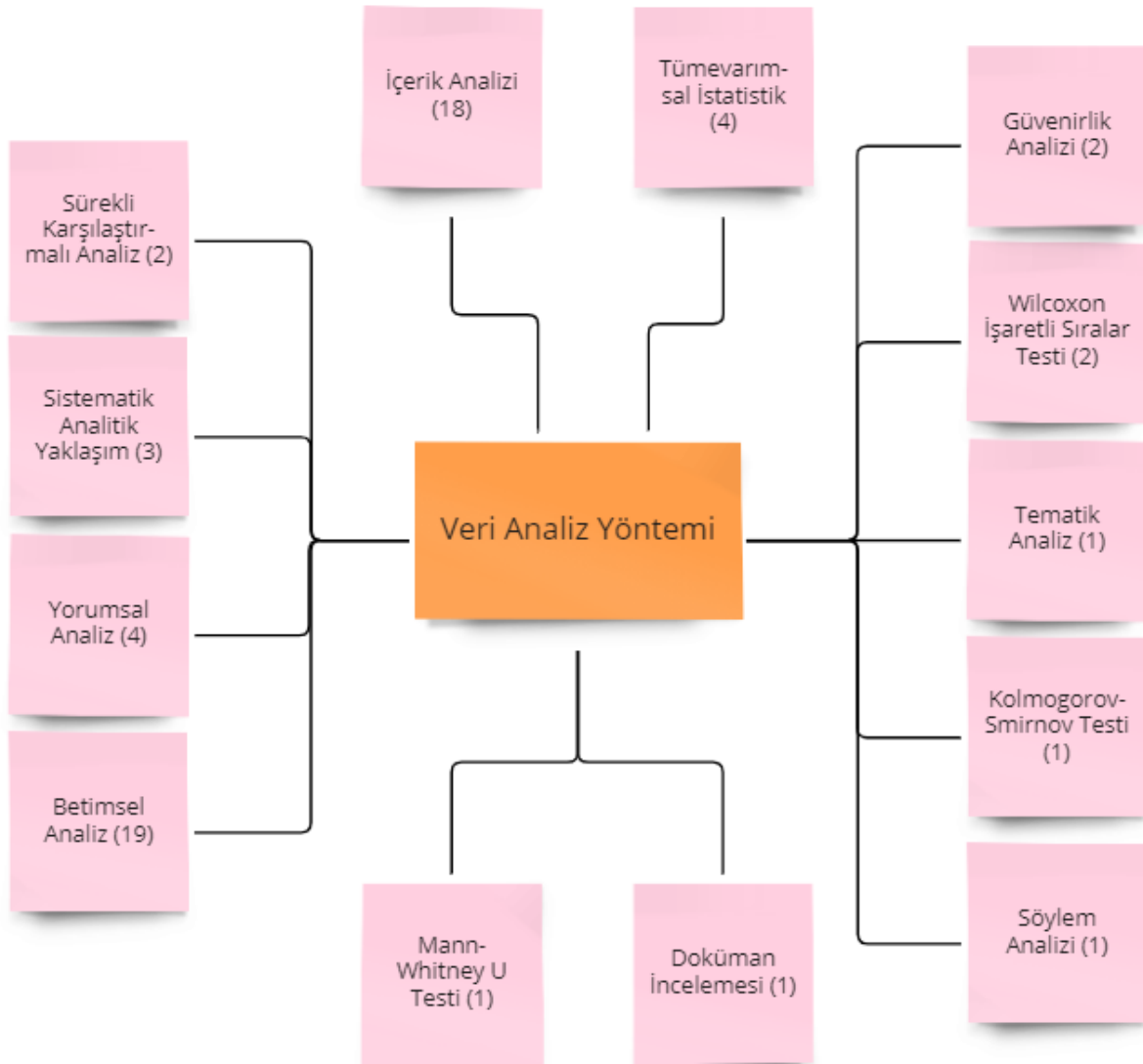

Şekil 8: Erken Çocukluk Yıllarında Eğitim Alanında Yapılmış Eylem Araştırmalarının Çalışma Grubu / Örneklem Büyüklüğü

Şekil 8 incelendiğinde en fazla eylem araştırmasının çocuklar ile yapıldığı görülmektedir. Çocuklar ile yapılan eylem araştırmalarında büyük çoğunlukla çalışmalar 1-15 çocuk ile gerçekleştirilirken, 46 ve üzeri çocuk ile gerçekleştirilen 5 eylem araştırmasına rastlanmıştır. Bunu takiben en fazla eylem araştırması yapılan çalışma grubu sınıf veya branş öğretmenlerinden oluşmaktadır. Ayrıca çalışma grupları arasında akademisyen, idareci, rehber öğretmen ve veli bulunmaktadır. Yapılan eylem araştırmalarının büyük çoğunluğunun 1-15 kişi arasında katılımcıya sahip olduğu söylenebilir.

3.8. Erken Çocukluk Yıllarında Eğitim Alanında Yapılmış Eylem Araştırmalarının Veri Analiz Yöntemi

Erken çocukluk yıllarında eğitim alanında yapılmış eylem araştırmalarının veri analiz yöntemi Şekil 9’da verilmiştir.

Şekil 9: Erken Çocukluk Yıllarında Eğitim Alanında Yapılmış Eylem Araştırmalarının Veri Analiz Yöntemi

Şekil 9 incelendiğinde en fazla kullanılan veri analiz yöntemlerinin içerik analizi ve betimsel analiz olduğu görülmektedir. Bunun yanında birçok çalışma birden fazla veri analiz yöntemi kullanmıştır. Ayrıca kullanılan analiz yöntemleri çok ve çeşitlidir. Kullanılan yöntemler arasında betimsel istatistik, güvenilirlik analizi, mann-whitney u testi, kolmogrov-smirnov testi, wilcoxon işaretli sıralar testi gibi nicel veriler sağlayacak yöntemler kullanılırken; tümevarımsal istatistik, yorumsal analiz, sistematik analitik yaklaşım, tematik analiz, söylem analizi, doküman incelemesi, sürekli karşılaştırmalı analiz gibi nitel veriler sağlayacak veri analiz yöntemleri de kullanılmaktadır.

3.9. Erken Çocukluk Yıllarında Eğitim Alanında Yapılmış Eylem Araştırmalarının Araştırma Döngüsü

Erken çocukluk yıllarında eğitim alanında yapılmış eylem araştırmalarının araştırma döngüsüne dair bilgiler Şekil 10'da sunulmaktadır.

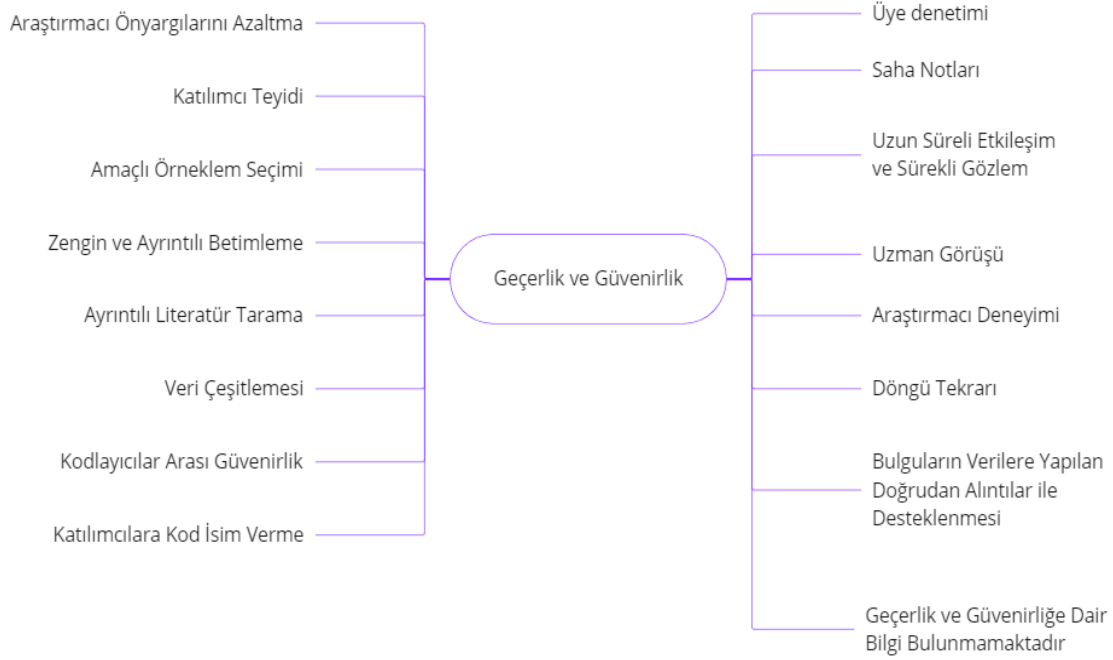

Şekil 10: Erken Çocukluk Yıllarında Eğitim Alanında Yapılmış Eylem Araştırmalarının Araştırma Döngüsü

Şekil 10 incelendiğinde, eylem araştırmasının döngüsünü belirten çalışmaların azınlıkta olduğu görülmektedir. Buna göre eylem araştırması döngüsünü belirten çalışmalar arasında en fazla çalışmanın 6 döngüden oluştuğu bulunmuştur. Bunu takiben 8 ve 12 döngü kullanan çalışmalar bulunmaktadır. En az çalışmanın ise 4 döngü, 13 döngü, 11 döngü, 10 döngü ve 14 döngüden oluştuğu görülmektedir. Bunun yanında çalışmaların büyük çoğunluğunda eylem döngüsü belirtilmemiştir. Oysa eylem araştırmalarında eylem döngüsü; var olan problemi çözme, yeni çözümler üretme, eylemi, katılımcıları, uygulayıcıyı değerlendirme açısından oldukça önemlidir. Dolayısıyla bu durumun çalışmanın niteliğini

etkileyebileceği düşünülmektedir. Bu doğrultuda yapılan eylem araştırmalarının bir döngü planı ile gerçekleştirilmesi ve raporlanması önemli olabilir.

3.10. Erken Çocukluk Yıllarında Eğitim Alanında Yapılmış Eylem Araştırmalarında Geçerlilik ve Güvenilirlik

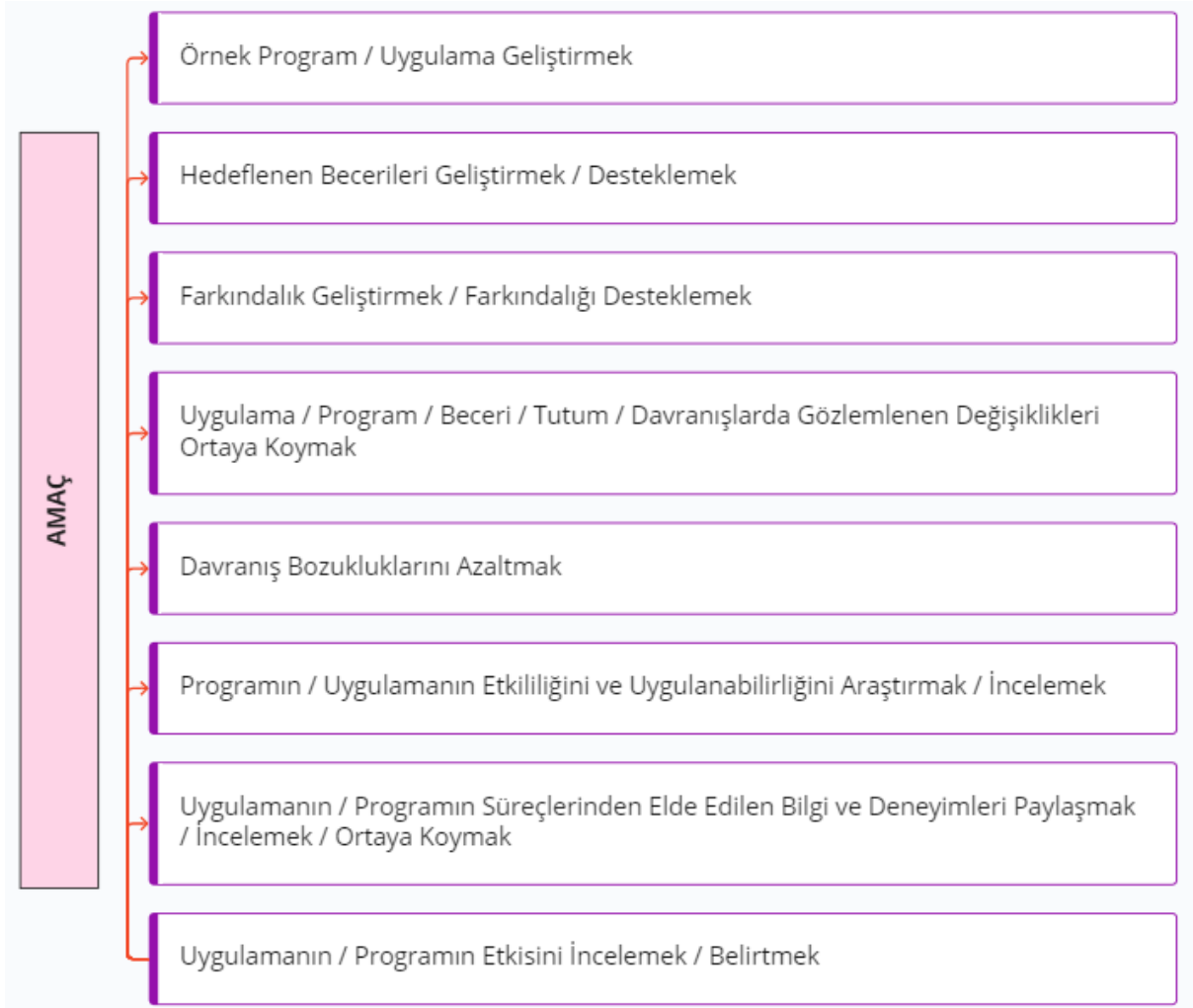
Şekil 11: Erken Çocukluk Yıllarında Eğitim Alanında Yapılmış Eylem Araştırmalarında Geçerlilik ve Güvenilirlik

Şekil 11'e göre, incelenen araştırmaların geçerlilik ve güvenilirliğine dair yapılan çalışmalar çok ve çeşitlidir. Bunlar arasında "Zengin ve Ayrıntılı Betimleme", "Ayrıntılı Literatür Taraması", "Veri Çeşitlemesi", "Araştırmaçı Önyargılarını Azaltma", "Katılımcı Teyidi", "Amaçlı Örneklem Seçimi", "Kodlayıcılar Arası Güvenilirlik", "Kodlayıcılara Kod İsim Verme", "Üye Denetimi", "Saha Notları", "Uzun Süreli Etkileşim ve Sürekli Gözlem", "Uzman Görüşü", "Araştırmaçı Deneyimi", "Döngü Tekrarı", "Bulguların Verilere Yapılan Doğrudan Alıntılar ile Desteklenmesi" bulunmaktadır. Bunun yanında bazı çalışmalarda ise geçerlilik ve/ veya güvenilirliğe dair bilginin bulunmamakta olduğu görülmüştür. Ayrıca çalışmaların bir kısmında ise geçerlilik ve güvenilirlik kategorisi altında ele alınamayacak bilgilerin geçerlilik ve güvenilirliği desteklemek için yapıldığı varsayılmıştır. İncelenen tezlerin ve/ veya makalelerin bazılarında geçerlilik ve güvenilirliğe dair bilgi bulunmaması ve/ veya yanlış bilgi bulunması çalışmaların niteliğini önemli ölçüde etkileyebilmektedir. Bu nedenle yapılan çalışmaların uygulama öncesi, sırası ve sonrasında çalışmanın geçerlilik ve güvenilirliğini dikkate alması, raporlama sürecinde geçerlilik ve güvenilirliğe dair bilgiler sunması önemli olabilir.

3.11. Erken Çocukluk Yıllarında Eğitim Alanında Yapılmış Eylem Araştırmalarının Amacı

Şekil 12'ye göre erken çocukluk yıllarında eğitim alanında yapılmış eylem araştırmalarının amaçları arasında; uygulamanın / programın etkisini incelemek / belirlemek, uygulamanın / programın

süreçlerinden elde edilen bilgi ve deneyimleri paylaşmak / incelemek / ortaya koymak, programın / uygulamanın etkililiğini ve uygulanabilirliğini araştırmak / incelemek, davranış bozukluklarını azaltmak, uygulama / program ile beceri / tutum / davranışlarda gözlemlenen değişiklikleri ortaya koymak, farkındalık geliştirmek / farkındalığı desteklemek, hedeflenen becerileri geliştirmek / desteklemek, ve örnek program / uygulama geliştirmek bulunmaktadır.

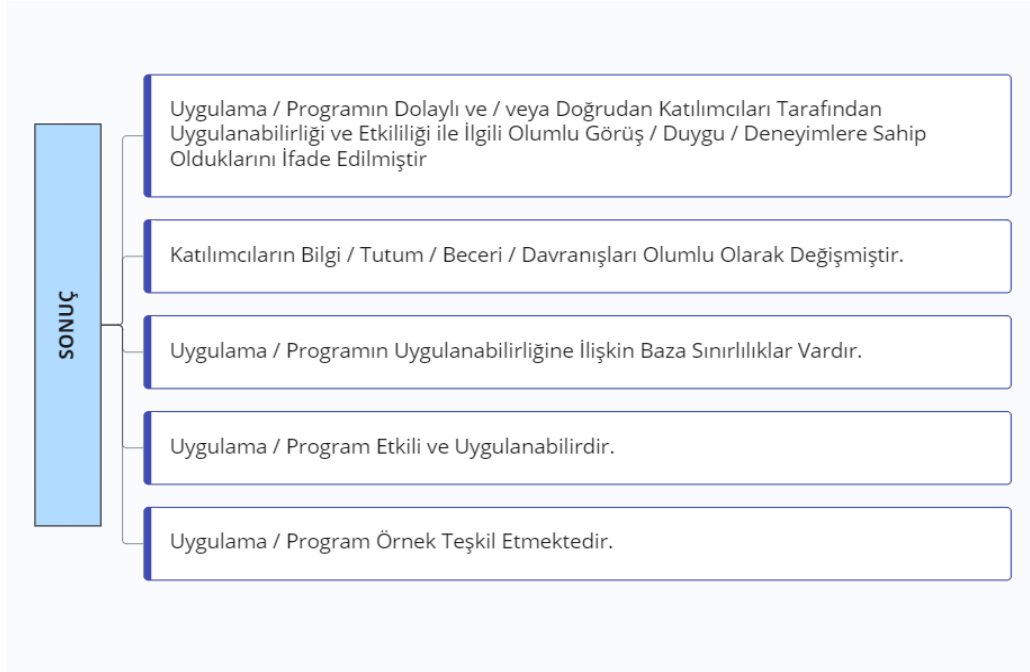

Şekil 12: Erken Çocukluk Yıllarında Eğitim Alanında Yapılmış Eylem Araştırmalarının Amaçları

3.12. Erken Çocukluk Yıllarında Eğitim Alanında Yapılmış Eylem Araştırmalarının Sonuçları

Erken çocukluk yıllarında eğitim alanında yapılmış eylem araştırmalarının sonucuna ilişkin bilgiler Şekil 13'te bulunmaktadır. Buna göre erken çocukluk yıllarında eğitim alanında yapılmış eylem araştırmalarının sonuçları; “uygulama/programın dolaylı ve/veya doğrudan katılımcıları, programın uygulanabilirliği ve etkililiği ile ilgili olumlu görüş/duygu/deneyimlere sahip olduklarını ifade etmiştir.”, “katılımcıların bilgi/tutum/beceri/davranışları olumlu olarak değişmiştir.”, “uygulama/programın uygulanabilirliğine ilişkin bazı sınırlılıklar vardır.”, “uygulama/program etkili ve uygulanabilirdir.”,

“uygulama/program örnek teşkil etmektedir.” şeklinde sıralanabilir. Buna göre çalışmaların büyük çoğunluğunun olumlu sonuçlar elde ettiği söylenebilir. Ayrıca çalışmaların sonuçları amaçlarına göre değerlendirildiğinde ise çalışmaların neredeyse tamamının sonucu, çalışma kapsamında hedeflenen amaca ulaşıldığını göstermektedir.

Şekil 13: Erken Çocukluk Yıllarında Eğitim Alanında Yapılmış Eylem Araştırmalarının Sonuçları

4. TARTIŞMA VE SONUÇ

Bu araştırma Ulusal Tez Merkezi ve Dergipark'ta yayınlanan ve erken çocukluk yıllarında eğitim alanında yapılmış olan eylem araştırmalarını incelemektedir. Çalışmadan elde edilen veriler nitel tematik analiz yöntemi ile analiz edilmiştir. Elde edilen bulgular bu bölümde bütüncül şekilde özetlenmiş ve tartışılmıştır.

Erken çocukluk yıllarında eğitim alanında yapılmış eylem araştırmaları yayın türüne göre incelendiğinde yüksek lisans tezi türündeki eylem araştırması sayısının diğer türlere göre daha fazla olduğu görülmektedir. Bu durum araştırmacıların mesleki profilleri ile bağlantılı olabilir. Çünkü güncel literatürde; sınıf araştırması, öğretmen eylem araştırması ve öğretmen araştırmaları olarak da anılan (Pine, 2008) eylem araştırmalarının; gerek ayrıntılı istatistiksel analizler veya uzun anlatısal açıklamalar gerektirmediği için pratik bir süreç olması (Tomal, 2010) gerekse süresinin önceden kestirilemeyeceği bir biçimde, tatmin edici bir noktaya ulaşmaya kadar sürekli olarak tekrarlanan aşamalardan oluşan bir döngü ile gerçekleştirilmesi (McNiff ve Whitehead, 2006) nedeniyle öğretmenler için daha uygulanabilir olduğu düşünülmektedir. Oysa Millî Eğitim Bakanlığının (MEB) yayınladığı faaliyet raporu incelendiğinde (20018) Türkiye’de öğretmenlerin %8,93’ünün yüksek lisans programını tamamladığı görülmekteyken bu oranın doktora programlarında %0,14’e düştüğü bulgusuna ulaşılmaktadır. Yüksek lisans yapan öğretmen sayısının doktora yapan öğretmen sayısından daha yüksek olması eylem araştırmalarının yüksek lisans düzeyinde daha sık yapılmasının bir nedeni olabilir.

Erken çocukluk yıllarında eğitim alanında yapılmış eylem araştırmaları yayınlandığı yıllara göre incelendiğinde bu alandaki ilk eylem araştırmasının 2011 yılında yapıldığı görülmektedir. Oysa dünya çapında gittikçe daha da popüler hale gelen eylem araştırmaları 1930 ve 1940'lı yıllarda çalışılmaya başlanmıştır (McNiff ve Whitehead, 2006) ve bu araştırmalara ilişkin çalışmalar yaklaşık 80 yıldır varlığını sürdürmektedir. Aksoy'a göre (2003) Türkiye'de öğretmenler ve yöneticiler karşılaştıkları sorunların çözümünde eylem araştırmalarından yeterince faydalanamamaktadır. Fakat yine de Türkçe literatür kapsamında değerlendirildiğinde birçok farklı disiplinin, erken çocukluk eğitimi alanına göre daha erken tarihlerde eylem araştırması yöntemini kullandığı görülmektedir. Örneğin Türkkan, Yolcu ve Karataş'ın yaptığı bir sistematik inceleme çalışmasında Türkiye'de eğitim bilimleri alanında yapılan eylem araştırmaları arasında 2001 yılında yayınlanan bir doktora tezi olduğu görülmektedir. Buna bir başka örnek ise Canlı ve Tepeli'nin (2019) Türkçe eğitimini konu alan eylem araştırmalarını incelediği sistematik inceleme çalışması ile verilebilir. Bu araştırmacılar Türkçe eğitimi alanındaki eylem araştırmaları çalışmalarının 2009 yılında da yayınlanmış olduğu bulgusuna ulaşmıştır. Farklı disiplinlerin erken çocukluk eğitimi alanından daha önce eylem araştırması yapmaya başlamasının birden fazla nedeni olabilir. Bunun ilk nedeni okul öncesi eğitimin, ilk örnekleri 1908 yılında görülse de 1960 yılları itibari ile gelişmeye başlamış olmasıdır (Çelik ve Gündoğdu, 2007). Dolayısıyla kısmen yeni sayılabilecek bir alanda eylem araştırmalarının yaygınlaşması zaman almış olabilir. Bunun bir diğer nedeni öğretmenlerin eylem araştırmalarını belirsiz veya karmaşık görmeleri ve çoğunun nereden başlayacağını bilememeleri olabilmektedir (Mac Naughton ve Hughes, 2008). Bu doğrultuda eylem araştırmalarına yönelik yapılacak öğretmen eğitimlerinin artırılması gerekliliğinden bahsedilebilir.

Bu araştırma kapsamında ulaşılan bir diğer bulgu ise erken çocukluk yıllarında eğitim alanında yapılmış eylem araştırmalarının odaklandığı temaların büyük oranda araştırma kapsamında uygulanan eğitimin konu ve/veya içeriğinden oluşmasıdır. Anahtar kelimeler ilgili çalışmanın bulunabilirliğini artırır ve doğru anahtar kelimeleri kullanmak oldukça önemlidir. Anahtar kelimeleri belirlemenin altında yatan en önemli fikir aslında "konu terimleridir" (Mack, 2012). Başka bir deyiş ile anahtar kelimeleri belirlerken eylem araştırmalarının odaklandığı konu veya içeriği dikkate almak önemlidir (American Psychological Association [APA], 2020). Fakat yine çalışmanın bulgularına göre incelenen eylem araştırmalarının anahtar sözcükleri arasında çalışmanın örnekleme ve metodolojisine yer veren yayın sayısının ortalamanın altında olduğu görülmektedir. Oysa eğitim alanındaki araştırmaların çoğunun benimsemiş olduğu APA stiline göre (2020) bilimsel bir çalışmanın anahtar kelimeleri arasında çalışmanın örnekleme ve yöntemi bulunmalıdır. Çünkü yazarlar anahtar kelimeleri ile araştırmalarını mümkün olduğunca ayrıntılı bir biçimde betimlemeyi hedeflemelidir (Lamanauskas, 2019). Böylece nihai amaç olan çalışmanın ulaşılabilirliği artacak ve araştırmacı çalışmasını daha fazla okuyucu ile buluşturabilecektir.

Erken çocukluk yıllarında eğitim alanında yapılmış eylem araştırmaları yayın türüne göre incelendiğinde en fazla teknik/iş birlikçi eylem araştırması türünde yayın olduğu görülmektedir. Bu araştırma türü, teknik araştırma uzmanlığını sağlayan uzman araştırmacı ile uygulamanın iyileştirilmesine odaklanan uygulayıcılar arasındaki iş birliği olarak tanımlanmıştır (Norton, 2009). Eylem araştırmasının bu türünde dikkat edilmesi gereken şey araştırmacının, uygulayıcıların sorununa saygı duyması ve bu sorunu kendi sorununa dönüştürmeye çalışmamasıdır. Çünkü aksi durumda çalışma artık eylem araştırması değildir (Järvinen, 2012). Bu türün bazı sınırlılıkları olabilir. Bunlardan biri uygulayıcı ve araştırmacı arasındaki iş birliği süreçleridir. Eylem araştırması doğası gereği iş birlikçidir (Norton, 2009) ve bu noktada araştırmacıya, uygulayıcı ile etkileşim ve iletişim bağlamında büyük iş düşmektedir. Buna göre eylem araştırmacısının açık fikirli olması bir gerekliliktir. Çünkü özellikle araştırmada istenmeyen gerçekler ortaya çıktığında ve/veya araştırmacıların kendi aralarında veya

araştırma ortamındaki araştırmacılarla diğerleri arasında farklılık ortaya çıktığında açık fikirli olmak acil bir gereklilik haline gelecektir (Mac Naughton ve Hughes 2008). Ayrıca bir diğer sınırlılık ise araştırmacının eylem araştırması katılımcıları ile yeterince vakit geçiremeyecek olabilesidir. Aslında eylem araştırmasında katılımcıların her biri araştırmacıdır ve eylem araştırması dinamik bir şekilde ilerler (Carr and Kemmis, 1986). Bu noktada araştırmacının saha notları ve gözlemleri de dahil olmak üzere kısmen uygulayıcının bakış açısına göre değerlendirme ve uygulama süreçlerini yürütebileceği düşünülebilir.

Çalışmanın bir diğer bulgusu ise incelenen araştırmalarının büyük çoğunluğunda eylem araştırması türünün belirtilmemiş olmasıdır. Eylem araştırması türlerinin bazı benzer yönleri olmak ile birlikte aslında her bir türün kendine özgü hedefleri, varsayımları, hakikat iddiaları ve hatta pozitivist, yorumlayıcı ve eleştirel bilim paradigması gibi kendine özgü paradigmaları vardır (Jacobs, 2018). Bu doğrultuda aslında okuyucunun yapılan eylem araştırmasının temel aldığı paradigmayı, varsayımlarını ve amacını, kısacası çalışmanın ana iskeletini anlayabilmesi için hangi eylem araştırması türünün benimsendiği ilgili yayında mutlaka belirtilmelidir.

Erken çocukluk yıllarında eğitim alanında yapılmış eylem araştırmalarında kullanılan veri toplama araçları incelendiğinde çalışmaların büyük çoğunluğunda gözlemler ve görüşmelerden yararlandığı görülmüştür. Eylemlerin izlenmesini, bu eylemlerin nasıl bir göstergesi olabileceğini ve ne tür öğrenmenin gerçekleştiğini keşfetmeye uygun olan birçok veri toplama aracı mevcuttur. Bu noktada önemli olan araştırmacının nereye ve ne zaman bakması gerektiğini bilmesidir (McNiff ve Whitehead, 2006). Ayrıca her bir veri toplama yönteminin kendi sınırları ve güçlü yönleri olacaktır. Birden fazla veri toplama yöntemi kullanmak, her bir yöntemin güçlü yönlerinden yararlanılmasına ve veri toplama yöntemlerindeki sınırların genel olarak azaltılmasına yardımcı olur (Mac Naughton ve Hughes 2008). Bu çalışmada incelenen eylem araştırmalarının hemen hemen tamamının birden fazla veri toplama yönteminden faydalandığı bulunmuştur.

Erken çocukluk yıllarında eğitim alanında yapılmış eylem araştırmaları, çalışma grubu seçim yöntemlerine göre incelendiğinde ise seçim yöntemi belirten çalışmaların neredeyse tamamının amaçlı örnekleme yöntemi seçtiği görülmektedir. Eylem araştırmalarında genellikle amaçlı örnekleme kullanılması beklenen bir bulgudur. Çünkü bir araştırmanın örnekleme yöntemine karar verirken dikkate alınması gereken bazı stratejiler bulunmaktadır. Örneğin örnekleme seçim yöntemi çalışmanın amacına uygun olmalıdır (Denzin ve Lincoln, 2011). Eylem araştırmaları eğitimsel problemlere çözüm üretmeyi ve eğitimsel ilerlemeler kaydetmeyi amaçlar (Tomal, 2010) ve eylem araştırmaları aslında sınıf araştırmalarıdır (Pine, 2008). Dolayısıyla eylem araştırması örnekleminin belirli bir amaca uygun olarak önceden belirlenmiş ve tanınan kişilerden oluşması muhtemeldir. Buna uygun olarak amaçlı örnekleme yöntemi araştırmacının belirli insanlar veya olaylar hakkında zaten bir şeyler bildiği ve en değerli verileri üretme olasılığı olan örnekler olarak görüldüğü için belirli olanları bilinçli olarak seçtiği durumlara uygulanır (Denscombe, 2017). Diğer yandan bu çalışmanın bulguları incelenen çalışmaların neredeyse üçte birinin örnekleme seçim yöntemini belirtmediğini göstermektedir. Oysa bir çalışmada örnekleme belirlemek kadar o örnekleme raporlamak da önemlidir. Çünkü aslında çalışmanın her aşamasında örnekleme elde ettiğin bilgiler kullanılır. Örneğin bulgular aşaması o örnekleme göre yazılır. Yöntemde o örneklemin özellikleri belirtilir veya tartışmada o örnekleme göre tartışılır (Flick, 2018). Ayrıca bir araştırma çalışmasının nihai hedeflerinden biri olan anlaşılabilirlik açısından da örneklemin belirtilmemesi büyük bir risk teşkil etmektedir.

Erken çocukluk yıllarında eğitim alanında yapılmış eylem araştırmaları veri analiz yöntemine göre incelendiğinde ise en fazla kullanılan veri analiz yöntemlerinin içerik analizi ve betimsel analiz olduğu

görülmektedir. Betimsel analiz genellikle verileri tanımlamak için görsel grafiklerin, çizelgelerin, diyagramların ve temel matematiğin kullanımını ifade eder ve eylem araştırmasından elde edilen verileri analiz etmenin en yaygın yoludur (Tomal, 2010). Dolayısıyla incelenen çalışmalarda en sık kullanılan yöntemlerden birinin betimsel analiz olması beklenen bir bulgudur. Bunun yanında birçok çalışmada nitel ve/veya nicel olmak üzere birden fazla veri analiz yöntemi kullanılmıştır. Eylem araştırması nicel ve nitel araştırmadan farklıdır ancak her ikisinin de özelliklerini taşır. Bir eylem araştırmacısı, verileri toplamak ve analiz etmek ve eylemleri uygulamak için uygun gördüğü yolu seçmelidir (Tomal, 2010). Dolayısıyla bir eylem araştırmasına uygun olan veri analizi yolu nicel veya nitel olabilir. Diğer yandan eylem araştırmalarında veri analizi iki aşamadan oluşur. İlki katılımcıların kendi durumlarını yansıtmaya ve bu durumların değiştirilmesi için stratejiler geliştirme süreçlerini, ikincisi ise araştırmacının birlikte çalıştığı katılımcıların fikirlerinin, etkileşimlerinin ve eylemlerinin değişen doğasına ilişkin değerlendirmesidir (Kapoor ve Jordan, 2009). Buradan da görülebilir ki eylem araştırması aşama aşama değerlendirme gerektiren oldukça kapsamlı bir süreçtir. Dolayısıyla bu aşamalarda farklı değerlendirme yöntemlerinden faydalanmak araştırmadan derin ve çeşitli veriler elde edilmesini sağlayacak, aynı zamanda geçerlilik ve güvenilirliğine de katkıda bulunacaktır.

Erken çocukluk yıllarında eğitim alanında yapılmış eylem araştırmaları geçerlilik ve güvenilirlik açısından incelendiğinde bu çalışmaların geçerlilik ve güvenilirliğine katkı sağlayacağına inanılan pek çok yöntemden faydalandıkları görülmektedir. Eylem araştırmacıları uygulamalar ile yeni fikirler geliştirir, bu fikirleri yeni uygulamalara karşı test eder ve yeni uygulamalara dahil ederler (Whitehead ve McNiff, 2006). Yani eylem araştırmaları bir fikir yaratma ve uygulama sürecidir. Bu sürecin geçerli ve güvenilir olarak gerçekleştirilmesi şarttır. Geçerlilik ve güvenilirlik prensipleri ise bir çalışmanın bulgularının ve belirli bölümlerinin doğruluğunun ve kalitesinin ölçülmesi ve değerlendirilmesi için kullanılır (Mac Naughton ve Hughes, 2008). Başka bir deyişle eylem araştırması sürecinde ortaya konulan geçici bilgi iddiasının temeli olarak kanıtların test edilmesi sürecinde, varılan herhangi bir sonucun makul ölçüde adil ve doğru olduğu gösterilmelidir (Whitehead ve McNiff, 2006). Fakat geçerlilik ve güvenilirlik öylece gerçekleşebilecek bir süreç değildir. Öncesinde ciddi hazırlık gerektirir. Eylem araştırması çalışmasının başında geçerlilik ve güvenilirlik için plan yapmalı ve doğru yolda olduğundan emin olmak için araştırmanın kilit noktalarında geçerlilik ve güvenilirlik kontrolleri yapılmalıdır (Mac Naughton ve Hughes, 2008). Fakat incelenen çalışmaların bir kısmında geçerlilik ve güvenilirliğe dair bilgilere rastlanmamıştır. Bu durumda araştırmacılar geçerlilik ve güvenilirlik çalışması yapmış fakat raporlamamış veya araştırmacılar geçerlilik, güvenilirlik çalışması hiç yapmamış olabilir. Fakat her iki durumda mevcut çalışmanın kalitesi ve doğruluğuna ilişkin şüpheli bir durumdur. Yapılan eylem araştırmalarında mutlaka geçerlilik ve güvenilirlik çalışmaları yapılmalı ve yapılan çalışmalar raporlanmalıdır.

Erken çocukluk yıllarında eğitim alanında yapılmış eylem araştırmaları araştırma döngüsü açısından incelendiğinde ise eylem araştırmasının döngüsünü belirten çalışmaların azınlıkta olduğu görülmektedir. Oysa eylem araştırması doğası gereği döngüselidir. Tomal (2010) eylem araştırmasının bir doktorun hastasını tedavi etme sürecine benzetmektedir. Buna göre doktor hastasına teşhis koyar, hastalık tedavisini planlar, hastalığı iyileştirmek için tedavisini uygular ve tedavi sürecini rutin olarak izler ve değerlendirir. Peki hasta eğer bu tedaviye yanıt vermezse doktor ne yapmalıdır? Tedavi süreci bırakılmalı mıdır yoksa tedavi gözden geçirip daha uygun hale mi getirmelidir? Eylem araştırması süreci döngüsel olma eğilimindedir ve devamlılık gösterir çünkü her şeyin tatmin edici olduğunun hissedildiği geçici bir noktaya ulaşır ulaşmaz, o noktanın kendisi yeni soruları gündeme getirmektedir ve artık yeniden başlamanın zamanı gelmiştir (McNiff ve Whitehead, 2006). Ayrıca Kurt Lewin'den (1946) bu yana ele alınan her eylem araştırması modeli sürecin döngüsel olduğuna vurgu yapmıştır (ör. McNiff ve

Whitehead, 2006; Tomal,2010). Başka bir deyişle eğer bir araştırmacı eylem araştırması yaptığını iddia ediyorsa çalışmasını eylem araştırması döngüsüne göre planlamalı ve bunu raporuna yansıtmalıdır.

Erken çocukluk yıllarında eğitim alanında yapılmış eylem araştırmalarının amaçları arasında bir program/uygulama geliştirmek, programın/uygulamanın etkisini belirlemek, uygulanabilirliğini araştırmak, hedeflenen beceriyi geliştirmek ve davranış bozukluklarını gidermek gibi önleyici ve/veya koruyucu eylemler olduğu görülmektedir. Bir eylem araştırmasının ilk hedefi olumlu ve ilerici bir toplumsal değişim yaratmaktır (Kapoor ve Jordan, 2009). Araştırmacılar aslında eylem araştırması ile kendi öğrenmelerinin ve diğer katılımcıların öğrenmelerinin nasıl iyileştiğini açıklamayı amaçlamaktadır. Bunun için teoriler üretir, testler yapar ve uygulamanın nasıl geliştirilebileceğine ilişkin ciddi bir değerlendirme sürecinden sonra çalışmasını yayımlar (McNiff ve Whitehead, 2006). Dolayısıyla eylem araştırmaları ile olumlu sonuçlar elde etmek hem istedik hem de beklendiktir. Özellikle döngüsel doğası gereği (Tomal, 2010) hali hazırda amacına ulaşmayan eylemlerin dönüştürülüp, iyileştirilip ta ki amacına ulaşmaya kadar devam etmesi muhtemeldir (Kember, 2000; Norton, 2009). Alanyazındaki bilgiler ile tutarlı olarak, bu çalışmada incelenen eylem araştırmalarının hemen hepsinin sonucunun çalışmaların amacı ile tutarlı olduğu ve pozitif bir seyrinde ilerlediği bulunmuştur.

Araştırmada ulaşılan ve yukarıda tartışılan sonuçlar ışığı altında şu önerilerde bulunulabilir:

- Bu araştırma sonuçları, incelenen çalışmalarda en fazla teknik/iş birliği eylem araştırması modelinin tercih edildiği görülmektedir. Bu eylem araştırması türünü uygulayan araştırmacıların uygulayıcı ile iş birliği süreçlerini titiz bir şekilde yürütmesi, açık fikirli olması, uygulayıcıya saygı duyması, uygulayıcı ile arasındaki iletişim ve etkileşimin iyi olması için özen ve çabayı göstermeleri önerilebilir.
- Bu çalışmanın sonuçlarından biri çalışmaların büyük bir çoğunluğunda eylem araştırması türünün/modelinin belirtilmediğinin ortaya konulmasıdır. Okuyucunun yapılan eylem araştırmasının temel aldığı paradigmayı, varsayımlarını ve amacını, kısacası çalışmanın ana iskeletini anlayabilmesi için hangi eylem araştırması türünün benimsendiği, ilgili yayında mutlaka belirtilmelidir.
- Çalışmanın sonuçlarına göre incelenen araştırmaların neredeyse üçte birinde örnekleme yönteminin belirtilmediği görülmüştür. Bu durum ilgili çalışmanın geçerlilik ve güvenilirliğine zarar verebilir hem de okuyucunun araştırmayı anlamasını zorlaştırabilir. Dolayısıyla yapılacak çalışmaların örnekleme seçim yöntemine titizlikle yer vermesi önerilebilir.
- Araştırma sonuçları incelenen eylem araştırmalarının bazılarında geçerlilik ve güvenilirlik ölçütleri ile bu konuda alınan tedbirlerin raporlaştırılmadığı dikkat çekmektedir. Bu durum mevcut çalışmanın kalitesi ve doğruluğuna şüphe duyulmasına sebep olabilir. Eylem araştırmalarında geçerlilik ve güvenilirlik konularına özen gösterilmesi ve gerekli çalışmaların yapılarak araştırma raporuna yansıtılması önerilmektedir.
- Eylem araştırmalarının önemli özelliklerinden biri döngüsel olmasıdır. Oysa incelenen çalışmalarda eylem araştırması döngüsünün bulunduğu çalışmalar sınırlıdır. Eylem araştırması yapan araştırmacılar çalışma planlarında, eylem araştırması döngüsü veya döngülerine yer vererek bunu raporlarına da yansıtmalıdır.

Araştırmacıların Katkı Oranı Beyanı

Birinci yazar: Kavramsallaştırma, inceleme, analiz etme, gözden geçirme ve düzenleme çalışmalarını yürütmüştür. Araştırmaya katkı oranı %50'dir.

İkinci yazar: Kavramsallaştırma, inceleme, analiz etme, raporlama, gözden geçirme ve düzenleme çalışmalarını yürütmüştür. Araştırmaya katkı oranı %50'dir.

Destek ve Teşekkür Beyanı

Destek veya teşekkür beyanı bulunmamaktadır.

Çıkar Çatışması Beyanı

Çalışmada çıkar çatışması bulunmamaktadır.

KAYNAKLAR

- Aksoy, N. (2003). Eylem araştırması: Eğitimsel uygulamaları iyileştirme ve değiştirmede kullanılacak bir yöntem. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 36(36), 474-489.
- American Psychological Association. (2020). *Publication manual of the American Psychological Association* (7th ed.). <https://doi.org/10.1037/0000165-000>
- Boland, A., Cherry, G., & Dickson, R. (Eds.). (2017). *Doing a systematic review: A student's guide*. Sage Publications.
- Braun, V., & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 3(2), 77-101.
- Canlı, M. G., & Tepeli, Y. (2019). Ana dili ve yabancı dil olarak Türkçe eğitimi üzerine eylem araştırması yöntemiyle yapılmış çalışmaların sistematik olarak incelenmesi. *Uluslararası Alan Eğitimi Dergisi*, 5(2), 30-54.
- Carr, W., & Kemmis, S. (1986). *Becoming critical: education knowledge and action research*. Deakin University Press.
- Çelik, M., & Gündoğdu, K. (2007). Türkiye'de okulöncesi eğitimin tarihsel gelişimi. *Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, (16), 172-190.
- Denscombe, M. (2017). *EBOOK: The good research guide: For small-scale social research projects*. McGraw-Hill Education (UK).
- Denzin, N. K., & Lincoln, Y. S. (Eds.). (2011). *The Sage handbook of qualitative research*. Sage Publications.
- Flick, U. (2018). *An introduction to qualitative research*. Sage Publications.
- Guest, G., MacQueen, K. M., & Namey, E. E. (2011). *Applied thematic analysis*. Sage Publications.
- Gündüz, M., Aktepe, V., Uzunoğlu, H., & Gündüz, D. D. (2017). Okul öncesi dönemdeki çocuklara eğitsel oyunlar yoluyla kazandırılan değerler. *Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 4(1), 62-70.
- Jacobs, S. D. (2018). A history and analysis of the evolution of action and participatory action research. *The Canadian Journal of Action Research*, 19(3), 34-52.
- Järvinen, P. (2012). *On boundaries between field experiment, action research and design research*. University of Tampere, School of Information Sciences. Research Report.
- Karaman, P., & Karaman, A. (2017). Öğretmen adaylarının biçimlendirici değerlendirme uygulamalarının incelenmesi: Eylem araştırması modeli. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 25(6), 2385-2400.
- Kartal, H. (2007). Erken çocukluk eğitimi programlarından anne-çocuk eğitim programı'nın altı yaş grubundaki çocukların bilişsel gelişimlerine etkisi. *İlköğretim Online*, 6(2), 234-248.
- Kember, D. (ed.) (2000). *Action learning, action research: Improving the quality of teaching and learning*, London: RoutledgeFalmer.

- Kapoor, D., & Jordan, S. (Eds.). (2009). *Education, participatory action research, and social change*. New York, NY: Palgrave Macmillan.
- Lamanauskas, V. (2019). Scientific article preparation: Title, abstract and keywords. *Problems of Education in the 21st Century*, 77(4), 456-462.
- Lewin, K. (1946). Action research and minority problems. *Journal of Social Issues*, 2(4), 34-46.
- Mack, C. A. (2012). How to write a good scientific paper: title, abstract, and keywords. *Journal of Micro/Nanolithography, MEMS, and MOEMS*, 11(2), 020101.
- Mac Naughton, G., & Hughes, P. (2008). *Doing action research in early childhood studies: A step-by-step guide*. McGraw-Hill Education (UK).
- McIntyre, A. (2007). *Participatory action research*. Sage Publications.
- McNiff, J. & Whitehead, J. (2006). *All you need to know about action research*. Sage Publications.
- Norton, L. (2009). *Action research in teaching and learning: A practical guide to conducting pedagogical research in universities*. Routledge.
- OECD (2017). *Starting strong V: Transitions from early childhood education and care to primary education*. <http://dx.doi.org/10.1787/9789264276253-en>
- Pine, G. J. (2008). *Teacher action research: Building knowledge democracies*. Sage Publications.
- Purssell, E., ve McCrae, N. (2020). *How to perform a systematic literature review: A guide for healthcare researchers, practitioners and students*. Springer Nature.
- Schleicher, A. (2019), Helping our youngest to learn and grow: Policies for early learning, *International Summit on the Teaching Profession*. OECD Publishing, Paris, <https://doi.org/10.1787/9789264313873-en>.
- Shuey, E. & M. Kankaraš (2018), The power and promise of early learning, *OECD Education Working Papers*, No. 186, OECD Publishing, Paris, <https://doi.org/10.1787/f9b2e53f-en>.
- Souto-Manning, M., & Mitchell, C. H. (2010). The role of action research in fostering culturally-responsive practices in a preschool classroom. *Early Childhood Education Journal*, 37(4), 269-277.
- Tomal, D. R. (2010). *Action research for educators*. Rowman & Littlefield Publishers.
- Türkkan, B. T., Yolcu, E., & Karataş, T. (2019). Türkiye’de Eğitim Bilimleri Alanında Eylem Araştırması İçeren Doktora Tezlerinin İncelenmesi. *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14(28), 501-524.
- Whitehead, J., & McNiff, J. (2006). *Action research: Living theory*. Sage Publications.
- Young, L., & Barrett, H. (2001). Adapting visual methods: action research with Kampala street children. *Area*, 33(2), 141-152.
- Zecevic, N., Bourgeois, J. P., & Rakic, P. (1989). Changes in synaptic density in motor cortex of rhesus monkey during fetal and postnatal life. *Developmental Brain Research*, 50(1), 11-32.

EXTENDED ABSTRACT

Early childhood is critical for healthy growth and development. The quality education provided to the child in this period has many positive outcomes. One of the ways to improve the education given in early childhood is action research. Action research is a systematic process (Tomal, 2010) and it is about participants creating new ideas and putting these ideas forward as their own theory of practice (McNiff & Whitehead, 2006). Action research is flexible and circular. These studies show a constant effort to help children get better from where they started. In addition, action research aims at collaborative and active participation. Research is carried out by working with the participants. There are many ways to participate. But ultimately, someone's level of involvement often reflects their level of influence on the group. In the other world, the higher the involvement, the greater the person's influence (Mac Naughton & Hughes, 2008).

The reflection of action research on education is often shaped by school-based curriculum development, professional development, school improvement programs, and political development (Carr and Kemmis, 1986). It is important to conduct and report action research. Because, through the systematic publication of their work, practitioners can create a coherent knowledge base that will serve to contribute to the education of social formations and therefore the development of sustainable societies (Whitehead and McNiff, 2006). When evaluated in the context of early childhood, it can be said that action research needs to be reflected in the field. However, it is thought that it would be beneficial to reflect the results of qualified studies that take into account scientific criteria in early childhood education. In this direction, the aim of this study is to examine action research in early childhood.

Systematic reviews were conducted in 10 steps in the study (Boland, Cherry, and Dickson, 2017). Accordingly, first, systematic planning was created (Step 1), and the review question was determined (Step 2). In the third step, the literature was searched and in the fourth step, the titles and summaries of the accessed studies were examined. In the fifth step, full-text publications were obtained. In the sixth step, elimination steps were followed in the context of inclusion and exclusion criteria, and data extraction processes were performed in the seventh step. In the eighth step, the quality of the studies was evaluated and as of the ninth step, the analysis and synthesis process was started. In the last step, writing, editing, and dissemination activities were carried out. The sample of the study consists of 47 action research studies. The data of the study were collected through a form developed by the researcher. Accordingly, the form includes questions about the publication year, publication type, keywords, data collection tools, sample selection method, sample size, data analysis method, the purpose of research, the result of research, research cycle, and action research type. In addition, the data of the research were analyzed by qualitative thematic analysis method. Braun and Clarke's (2006) thematic analysis guidelines were applied. Accordingly, the current study is a) Familiarization with the data through repeated readings, b) Establishing initial codes by summarizing c) Organizing the codes into potential themes and subthemes d) Defined themes and sub-themes following the guidelines to refine the themes and check that they matched both the coded citations and the full data set, e) identify the themes to identify their characteristics, write a detailed analysis of each theme, and give each theme a concise and informative name.

As a result of the study, it is seen that action researches in the field of early childhood education consist of 33 theses and 14 articles. In addition, it is seen that the first study in the field of early childhood education was in 2011. The most action research was conducted in 2018. The most used keywords in the action research about early childhood consist of the subject and content of the study. When the action researches are examined according to their types, it is seen that the majority of the studies did not specify

the action research type. When the data collection tools used in the studies are examined, it can be said that these tools are many and varied. In addition, it is seen that the majority of the studies use the purposive sample selection method.

The majority of the participants in the studies are children. In addition, it is seen that the most used data analysis methods are content analysis and descriptive analysis. It is seen that the studies that specify the cycle of action research are in the minority. In addition, studies on the validity and reliability of research are many and varied. In addition, the aims of the studies examined include "examining/determining the effect of the application/program", "sharing/examining/revealing the knowledge and experiences obtained from the processes of the application/program", "investigating/examining the efficiency and applicability of the program/application", "reducing behavioral disorders" revealing observed changes in skills/attitudes/behaviors with practice/program", "developing awareness", "developing/supporting skills", and "developing a model program/practice". When the results of the studies are evaluated according to their aims, the results show that the targeted aim within the scope of the study has been achieved.